

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาอิทธิพลภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษา 3) เพื่อศึกษาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร 4) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษา 5) เพื่อพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนจากภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร

วิธีการดำเนินการวิจัย โดยสอบถามความคิดเห็นจากครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 และ เขต 2 จากโรงเรียนจำนวน 410 โรงเรียน จำนวนประชากรทั้งหมด 4,565 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกเป็นรายอำเภอ และการจัดระดับการศึกษาเป็นหน่วยในการสุ่ม โดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-610) จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 355 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบเกี่ยวกับระดับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้บริหาร จำนวน 20 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 40 ข้อ และตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน จำนวน 33 ข้อ และหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาความเที่ยงตรงผ่านผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านพิจารณา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากนั้นนำไปทดลองกับ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ปรากฏว่าแบบสอบถามบุคลิกภาพของผู้บริหาร มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .215-.710 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .884 แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .271-.851 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .962 และแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .310-.786 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .950

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึง ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 และ เขต 2 เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการแจกแบบสอบถามให้ครูผู้สอนในโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้บรรจุซอง พร้อมติดแสตมป์จำหน่ายของผู้วิจัย เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งกลับคืนตามกำหนด ซึ่งได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 355 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนแล้วนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล และสาระสำคัญของผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ ความมุ่งมั่นที่เป็นอิสระ การรู้จักตนเอง และการมีจินตนาการ ตามลำดับ
2. คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ด้านผู้เรียนมีสุนทรีย์ สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี และด้านผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตามลำดับ
3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษา พบว่า

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B มีภาวะผู้นำเชิงรุก โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ B มีภาวะผู้นำเชิงรุกโดยรวม และรายด้าน มากกว่าผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ A

3.2 ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามระดับการจัดการศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 โดยภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวม เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษาและขยายโอกาสทางการศึกษา ตามลำดับ

4. เปรียบเทียบคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษา พบว่า

4.1 คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนที่ผู้บริหารมีบุคลิกภาพแบบ B จะมีคุณภาพผู้เรียนโดยรวม และรายด้านมากกว่าโรงเรียนที่ผู้บริหารมีบุคลิกภาพแบบ A

4.2 คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามระดับการจัดการศึกษา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนประถมศึกษามีคุณภาพผู้เรียนมากที่สุด

5. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหาร ในภาพรวมสามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธรได้ โดยพบว่า มี 2 ตัวแปรที่เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการมีจินตนาการ (X_2) และด้านการมีวิจารณญาณ (X_3) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมของตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 2 ตัวแปร เท่ากับ .440 และสามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร ได้ร้อยละ 19.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ตัวแปรด้านด้านการรู้จักตนเอง และด้านความมุ่งมั่นที่เป็นอิสระ พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 2 ตัวแปรนี้ ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการพยากรณ์ตัวแปรเกณฑ์ ด้านคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร และเมื่อนำค่าสถิติตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดมาสร้างสมการพยากรณ์ ได้สมการพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.859 + .213 (\text{การมีจินตนาการ}) + .146 (\text{การมีวิจารณญาณ})$$

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ ความมุ่งมั่นที่เป็นอิสระ การรู้จักตนเอง และการมีจินตนาการ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนก่อนที่จะเข้าสู่ตำแหน่งนั้นต้องผ่านการสอบคัดเลือกและต้องมีวุฒิการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการบริหารสามารถบริหารงานโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและผู้บริหารจะต้องได้รับการอบรมตามหลักสูตรการบริหารก่อนเข้าสู่ตำแหน่งอีกด้วย อีกทั้งจะเห็นได้ว่าผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บริหารนั้นส่วนใหญ่จะเคยเป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียนมาก่อน ทำให้มีความรู้ในการบริหารจัดการเป็นอย่างดี และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้ประเมินคุณภาพการศึกษายกของสถานศึกษา จึงทำให้โรงเรียนต้องเตรียมพร้อมในการรับการประเมินคุณภาพภายนอก ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารงานโดยปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการจากเชิงรับสู่เชิงรุกมากขึ้น เพื่อให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยรัตน์ เมืองสง (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 การมีกิจกรรมที่ใช้ความคิดความเข้าใจในระดับสูง ได้แก่ มีความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ โดยสามารถจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ องค์ประกอบที่ 2 มีความสามารถรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ได้ ได้แก่ มีการรายงานผลแผนงานและโครงการเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนางานและกำหนดแผนปฏิบัติการ องค์ประกอบที่ 3 มีความสามารถในการพยากรณ์และกำหนดอนาคตได้ ได้แก่ มีความสามารถเชิงรุกโดยกระทำการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน องค์ประกอบที่ 4 การมีความคิดเชิงปฏิบัติ ได้แก่ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 5 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ได้แก่ กำหนดวิสัยทัศน์ที่สร้างจากแรงบันดาลใจ มีความทะเยอทะยาน คิดนอกกรอบและกว้างไกล สอดคล้องกับ นิติมา เทียนทอง (2544, หน้า 90) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในทศวรรษหน้าโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาในทศวรรษหน้าสอดคล้องกับ

แบบจำลองความคิดในอนาคตของอูริช คือ คุณลักษณะส่วนตนด้านความน่าเชื่อถือมี 5 ประการ ได้แก่ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล, เป็นผู้มีทักษะในการสื่อสาร, เป็นผู้มีความมั่นใจในตนเองและมุ่งมั่นต่อความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรดี (Grady, 1992, pp. 17-24) ที่ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำต้องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชอบทำสิ่งใหม่ๆ เป็นผู้รักการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการจูงใจ กระตุ้นให้ผู้อื่น มีการเปลี่ยนแปลงได้ ต้องมีการเรียนรู้ การเป็นผู้นำในการตัดสินใจ การปกครองโดยให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมสร้างเครือข่ายและการจัดรูปองค์กร และงานวิจัยของ จิตติวรรณ ลิขพันธ์ (2550, หน้า 81) ที่ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมาก รวมทั้งงานวิจัยของ นิตยา วิเศษยา (2551, หน้า 113) ที่ทำการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุรินทร์ มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร อิศวรารักษ์ (2543, หน้า 93) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแบบภาวะผู้นำแบบปฏิรูปและอยู่ในระดับมาก รวมทั้งงานวิจัยของ คำนิง ผดุง (2547, หน้า 90) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ด้านผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี และด้านผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 4 ที่กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 3) จึงทำให้ผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำเชิงรุกในการบริหารงานเพื่อช่วยผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุน และ

ประธานให้ครู บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ร่วมกันปรับปรุงพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติวรรณ ลิขิตพานิช (2550, หน้า 85) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก พบว่า คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อของมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน พบว่า คุณลักษณะผู้เรียนอยู่ในระดับมากทุกมาตรฐาน และงานวิจัยของ พรทิพย์ สาระบงกช (2544, หน้า 87) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคตะวันออก พบว่าคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยด้านผู้นำและครูเป็นปัจจัยที่พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษา พบว่า

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบ A และบุคลิกภาพแบบ B มีภาวะผู้นำเชิงรุก โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ B มีภาวะผู้นำเชิงรุกโดยรวมและรายด้าน มากกว่าผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพแบบ A ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบ B เป็นคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง มีความยืดหยุ่น และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของ เฟรดแมน และอัลเมอร์ (Friedman & Ulmer, 1984, p. 78 cited in Schafer, 1992, p. 152) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ B เป็นคนที่รับผิดชอบต่อเวลา-ฉลาดในการใช้เวลา จะมองการณ์ไกลในกิจกรรมที่ตนทำ มีการประนีประนอม ยอมรับผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเองความสามารถของตนเอง รวมทั้งจะให้และยอมรับความรัก ความชื่นชอบจากทุก ๆ ด้าน ตรงกันข้ามกับบุคลิกภาพแบบ A ซึ่งมักจะไม่นึกถึงคนอื่น ทำให้งานไม่สำเร็จสมบูรณ์ เนื่องจากการตั้งมาตรฐานที่สูงเกินไป روبบินส์ (Robbins, 1983, p. 97) กล่าวว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ A จะเป็นพวกทำงานหนัก แต่บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ B จะเป็นไปในแนวทางที่จะสร้างสู่จุดสูงสุด ในขณะที่ผู้บริหารระดับสูงจะเป็นแบบ B ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ เฟรดแมน และโรเซนแมน (Friedman & Rosenman, 1974, p. 86 cited in Robbin, 1983, p. 97) ที่กล่าวว่า การเลื่อนตำแหน่งหรือการปรับตำแหน่งในองค์กร จะเน้นที่คนฉลาดมากกว่าผู้ที่รับทำงานอย่างเดียว จะเลือกคนที่มีไหวพริบ ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์มากกว่าผู้ที่ยึดติดกับที่หรือมีความคิดเก่า ๆ ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง

3.2 ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามระดับการจัดการศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 โดยภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มากกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้น ผู้บริหารจะมีภาวะผู้นำเชิงรุกรุน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้นยังขาดความพร้อมทางด้าน วัสดุ อุปกรณ์ สื่อในทางการเรียนการสอน งบประมาณ อาคาร สถานที่ และมีจำนวนครูไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน อีกทั้งขาดแคลนสาขาวิชาเฉพาะ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการใช้ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรรัตน์ วิไลวรรณ (2545) ได้ทำการวิจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามประเภทของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในสถานศึกษานาต่างกันใช้ภาวะผู้นำโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำภา ปิยะธมย์ (2549, หน้า 89) ที่ได้ทำวิจัย เรื่องการศึกษาภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออก พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารของสถานศึกษา จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของ เฟลตัน (Felton, 1995) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำเพื่อการแลกเปลี่ยนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา กับความพึงพอใจในงานของครู โดยทำการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 55 แห่ง และโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 31 แห่ง ของรัฐมิสซิสซิปปี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจะมีภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงสูงกว่าผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา

4. เปรียบเทียบคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร และระดับการจัดการศึกษา พบว่า

4.1 คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามบุคลิกภาพของผู้บริหาร โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนที่ผู้บริหารมีบุคลิกภาพแบบ B จะมีคุณภาพผู้เรียนโดยรวม และรายด้านมากกว่าโรงเรียนที่ผู้บริหารมีบุคลิกภาพแบบ A ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพสามารถบริหารโรงเรียนให้ผู้เรียนมีคุณภาพนั้นจะต้องเป็นผู้บริหารที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคล โดย ชีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 33) ได้เสนอคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาว่าควรเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากรในสถานศึกษา มีบุคลิกภาพดี มีปฏิญาณไหวพริบดี มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ดี มีความรับผิดชอบสูง ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีคุณธรรมจริยธรรม เชื้อมั่นในตนเอง อดทน มีความเสียสละ มีอารมณ์มั่นคง (EQ) และรู้จักพัฒนาตนเองและสังคม และเป็นผู้ที่ได้รับ

การยอมรับจากบุคลากรในโรงเรียนและสังคม ซึ่งเป็นไปตามคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบ B สอดคล้องกับแนวคิดของโรบินสัน (Robbins, 1983, p.97) ที่กล่าวถึงการประสบผลสำเร็จในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพของบุคคลแบบ A และแบบ B ว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ A มักจะเป็นนักขายที่ยิ่งใหญ่ ในขณะที่ผู้บริหารระดับสูงจะเป็นแบบ B ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ เฟรดแมน และโรเซนแมน (Friedman & Rosenman, 1974, p. 86 cited in Robbin, 1983, p. 97) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติงานที่ต้องการพลังในการตัดสินใจสูงโดยคนเพียงคนเดียวแล้วเกิดผลสำเร็จของงานนั้นจะเหมาะกับบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ A แต่ถ้านั้นต้องใช้ความคิดและการเอาใจใส่ดูแลเป็นสำคัญเป็นการทำงานแบบเป็นทีม บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบ B จะประสบความสำเร็จมากกว่า ซึ่งเหมาะสมกับการบริหารงานในโรงเรียนหรือในองค์กร

4.2 คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร จำแนกตามระดับการจัดการศึกษา โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมมีคุณภาพมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษานั้นส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนก็น้อยตามไปด้วย จึงทำให้ครูสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างใกล้ชิดและทั่วถึง และเด็กในวัยนี้ก็เป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ ซึ่งแตกต่างกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่เป็นวัยรุ่น มีความอยากรู้อยากลอง จนทำให้สนใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัวมากกว่า เช่น เพื่อน การแต่งตัว การคบเพื่อนต่างเพศ รวมทั้งโรงเรียนขยายโอกาสและมัธยมศึกษานั้นส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียนมาก ทำให้ครูไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึงนั่นเอง และตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยการแบ่งระดับและประเภทการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดการศึกษาในระบบที่เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น 4 ระดับ คือ การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 39-40) โดยโรงเรียนที่เปิดสอนระดับต่างกัน จะทำให้มีรูปแบบในการบริหารจัดการที่แตกต่างกันไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติชัย รุจิมงคล (2544, บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนและประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนเขตการศึกษา 12 พบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนเขตการศึกษา 12 อยู่ในระดับมาก และโรงเรียนที่มีผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่างกัน โรงเรียนต่างกัน และระดับชั้นที่สูงสุดที่โรงเรียนเปิดสอนต่างกันมีประสิทธิผลต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ อำภา ปิยารมย์ (2549, หน้า 90) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามประเภทของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ รัสเซล และคณะ (Russell et al., 1987, p. 96 อ้างถึงใน ภรณ์

กิริติบุตร มหานนท์, 2529) ได้ศึกษาครูประถมและครูมัธยมในรัฐไอโอวา จำนวน 316 คน พบว่า การแบ่งระดับชั้นที่สอนเป็นตัวทำนายความสามารถในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาโยธธรร โดยรวม มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในยุคปฏิรูปการศึกษาผู้บริหารต้องพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา และต้องสามารถวางแผนก้าวรุกไปข้างหน้าก่อนการเปลี่ยนแปลงจะมาถึงเรียกว่า รุกก่อนที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ โดยต้องรู้จักตนเองว่าสถานศึกษานั้นมีจุดเด่นและจุดด้อยอย่างไร แล้ว ต้องหาแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขต่อไป และต้องมีจินตนาการ มีวิสัยทัศน์วางแผนกลยุทธ์ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณธรรมจริยธรรมใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน อีกทั้งมีความ มุ่งมั่นที่เป็นอิสระ เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ทำให้ผู้บริหารนั้นสามารถบริหารจัดการ การศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ เก่ง ดี และมีความสุข บรรลุผลตาม เป้าหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติธรรม ลิฬหวนิช (2550, หน้า 88) ที่ได้ศึกษา ภาวะผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ กับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์ กันโดยรวม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับ อำภา ปิยารมย์ (2549, หน้า) ที่ศึกษาภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย นพรัตน์ (2540, หน้า 138) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนที่สัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 12 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ประสิทธิภาพของโรงเรียน และงานวิจัยของ อัมพร อิศรารักษ์ (2543, หน้า 97) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตภาคตะวันออกเฉียง ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ คำนิง ผุดผ่อง (2547, หน้า 98) ที่ได้ทำ การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาชายฝั่งทะเล ตะวันออก พบว่า โดยรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และงานวิจัย

ของ วิไลดา เรืองศรี (2547, หน้า 96) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลโรงเรียนกีฬา สังกัดสำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกีฬาสังกัดสำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนกีฬารายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา วิเศษยา (2551, หน้า 118) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในทางบวก

6. ภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหาร ในภาพรวมสามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร ได้ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงรุก ด้านการมีจินตนาการ และด้านการมีวิจรรณญาณ สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรพยากรณ์ ด้านการรู้จักตนเอง และด้านความมุ่งมั่นที่เป็นอิสระ สามารถทำนายได้อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงรุก ด้านการมีจินตนาการ ของผู้บริหารสามารถพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนได้นั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนใช้ภาวะผู้นำเชิงรุกในการบริหารจัดการศึกษา โดยใช้ภาวะผู้นำเชิงรุกด้านการมีจินตนาการในการคาดการณ์เหตุการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อโรงเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อมแล้วสามารถวางแผนกลยุทธ์เพื่อบริหารและจัดการองค์การในการพัฒนาและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เสนอ รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีการฝึกอบรมพัฒนาตนเองเสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของ เบส (Bass, 1985, p. 15) ที่กล่าวว่า การกระตุ้นการใช้ปัญญาเป็นการกระตุ้นให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์และวิธีการใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในอดีต โดยใช้ความคิดในการป้องกันปัญหามากกว่าแก้ปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ คำนึ่ง ผุดผ่อง (2547, หน้า 101) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการกระตุ้นเชาว์ปัญญาสามารถพยากรณ์องค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนได้ เนื่องจากผู้บริหารได้กระตุ้นเชาว์ปัญญามูลฐานภายในโรงเรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีการแสวงหาเทคนิคและวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาและการพัฒนางานเช่นเดียวกับ อำภา ปิยารมย์ (2549, หน้า 93) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ด้านการคำนึงถึงความเป็นเอกบุคคล และการกระตุ้นปัญญา สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกได้ ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาต้องอยู่ท่ามกลางความเคลื่อนไหวที่เปลี่ยนแปลง ต้องเผชิญกับโลกยุคใหม่ ซึ่งเป็นยุคของการแข่งขัน ยุคของการปฏิรูปการศึกษาและยุคที่มีเทคโนโลยีเป็นพลังขับเคลื่อน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มาสร้างวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2548, หน้า 92-93) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตวิมล ลิขหวนิช (2550, หน้า 89) ที่ได้ทำการศึกษาระดับผู้นำกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนแบบเปลี่ยนสภาพในด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา นั้นสามารถที่จะพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกได้

สำหรับผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงรุกด้านการมีวิจรรย์ญาณสามารถพยากรณ์คุณภาพของผู้เรียนได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารใช้ภาวะผู้นำเชิงรุก ด้านการมีวิจรรย์ญาณ ด้วยการใช้อนุธรรมจริยธรรมอันดี โดยการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและอยู่บนความถูกต้องดีงามทั้งทางด้านจิตใจ ด้านความคิด และการกระทำ อัน ได้แก่ ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ ความโอบอ้อมอารี มีน้ำใจ ความ پاکเพียรอดสาหัส ความเห็นอกเห็นใจ ความละเอียดต่อความชั่ว ความกล้าที่จะทำดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมในความเป็นผู้นำให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และทำให้ผู้นำมีอำนาจที่เรียกว่า อำนาจบารมีหรืออำนาจแฝงซึ่งทำให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาจากผู้ใต้บังคับบัญชา สอดคล้องกับงานวิจัยของ คำนึ่ง ผุดผ่อง (2547, หน้า 100) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก พบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการสร้างบารมีสามารถพยากรณ์องค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนได้ เนื่องจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างบารมีนั้น มีลักษณะเด่น คือ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นที่เคารพยกย่อง ศรัทธามีความเป็นมิตร มีความไว้วางใจของผู้ตาม เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมสูง หลีกเลียงที่จะใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน แต่ประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและกลุ่ม ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความศรัทธาพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง โรงเรียน และทุ่มเททำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย นพรัตน์ (2540, หน้า 153) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 12 พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนด้านการสร้างบารมีสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้ และงานวิจัยของ อัมพร อิศสราภักย์ (2543,

หน้า 97) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารแบบปฏิรูป ด้านความสนใจ และด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสมีภาวะผู้นำเชิงรุกโดยรวม น้อยกว่าโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงควรมีนโยบายส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการจัดทำชุดฝึกปฏิบัติการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด
2. ภาวะผู้นำเชิงรุกด้านการมีจินตนาการและการมีวิสัยทัศน์ สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธรได้ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการหรือส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเอง เช่น การศึกษาต่อ เพื่อให้ผู้บริหารมีความรอบรู้ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลสามารถบริหารจัดการ โรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบ B มีภาวะผู้นำเชิงรุกมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบ A ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีบุคลิกภาพแบบ B มากยิ่งขึ้น
2. คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่คุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิสัยทัศน์ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ และด้านผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร อยู่ในสองอันดับสุดท้าย ฉะนั้น ผู้บริหารโรงเรียน ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในจังหวัดยโสธร จึงควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้สื่อ นวัตกรรมที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น โดยเน้นให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ให้มาก และควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการมีความรู้และทักษะที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุผลตามหลักสูตรด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาตามแนวคิดของโควีย์ เกี่ยวกับ 8 อุปนิสัยที่ทรงประสิทธิภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน
2. ควรศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ หรือปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร